

УДК 378.13:37.013.47

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-1-247-255

**EVOLUTION AND PROSPECTS
OF PROFESSIONAL EDUCATION IMPROVEMENT IN THE FIELD
OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN UKRAINE**

**ЕВОЛЮЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УКРАЇНІ**

Ihor IVANII,

Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

ivanii.ihor@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8245-1371>

*Sumy State Pedagogical University
named after A. S. Makarenko,
✉ 87, Romenska str., Sumy,
40002, Ukraine*

Igor ІВАНІЙ,

доктор педагогічних наук, доцент

*Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
✉ вул. Роменська, 87, м. Суми,
40002, Україна*

Natalia BASHAVETS,

Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor

bashavetsnata@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-8387-3602>

*South Ukrainian National
Pedagogical University named
after K. D. Ushynsky,*

*✉ 26, Staroportofrankivska str.,
Odesa, 65020, Ukraine*

Yuliia MUSKHARINA,

Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

musharina_u@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7080-5013>

*State Higher Educational
Institution «Donbas State
Pedagogical University»,*

*✉ 19, Batiuka str., Slavyansk,
84116, Ukraine*

Anastasiia MELNIK,

Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

nastenkamelnik89@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7785-4168>

*Державний заклад
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського,*

*✉ вул. Старопортофранківська,
26, Одеса, 65020, Україна*

Юлія МУСХАРІНА,

кандидат педагогічних наук,
доцент

*Державний вищий навчальний
заклад «Донбаський державний
педагогічний університет»,*

*✉ вул. Г. Батюка, 19,
м. Слов'янськ, 84116, Україна*

Анастасія МЕЛЬНІК,

кандидат педагогічних наук,
доцент

Volodymyr Vynnychenko Central
Ukrainian State University,

Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира
Винниченка,

✉ 1, Shevchenka str.,
Kropyvnytskyi, 25006, Ukraine

✉ вул. Шевченка, 1,
м. Кропивницький, 25006, Україна

Original manuscript received: February 27, 2023

Revised manuscript accepted: March 20, 2023

ABSTRACT

In Ukraine, the process of integrating the achievements of other European countries in the field of physical culture and sports into the educational process of higher education institutions continues. Special attention is focused on the training of specialists for this field. The construction of a modern system of professional physical education is based not only on the leading achievements of other countries, but also on the best domestic achievements in the field of physical culture and sports. To ensure a high level of readiness of graduates of physical education institutions, it is important to take into account the current needs of the labor market. It is the needs of the market that dictate the list of competencies that a graduate must possess in order to be competitive. The fullness and variability of educational programs for professional training of future specialists in the field of physical culture and sports should take into account the relevant requirements of the modern labor market, as well as be consistent with the requirements of the national qualifications framework. To build an effective system of higher education in the field of physical culture and sports, it is important to know and understand the process of formation of the national system of professional education and to consider the miscalculations made in previous years. Such an analysis allows building a new powerful educational platform for the training of future specialists in the field of physical culture and sports and avoiding possible mistakes, preserving, and multiplying national traditions and values in this field.

The article presents the results of a retrospective analysis of the formation of domestic professional education in the field of physical culture and sports, practical experience, and the authors' point of view regarding the ways of preserving professionalization in education. The basis of training is the chosen sport, the character of the students' educational activity is changing. Preservation of the unity of the educational environment of professional education in the field of physical culture and sports in Ukraine is possible based on the definition of a list of common general professional competencies at the bachelor's (readiness for practical-oriented activity) and master's (readiness for analytical activity based on the integration of physical fields of knowledge) education levels.

Key words: *training of specialists, competence-oriented approach, national traditions in professional education, profiling, specificity of training areas.*

Постановка проблеми. Аналіз актуальних досліджень проблематики вдосконалення професійної освіти в галузі фізичної культури та спорту обговорюється нині в різних аспектах, зокрема, в історико-педагогічних, теоретико-методологічних, науково-методичних дослідженнях. Систематизовано етапи розвитку системи фізкультурної освіти (Л. Суцєнко), здійснено ретроспективний аналіз навчальних планів підготовки майбутніх фахівців (М. Данилевич), розкрито історію розвитку спорту в Україні (С. Бубка, О. Вацеба). Природнім є зростання інтересу вчених до міжнародного досвіду, професійної освіти в галузі фізичної культури та спорту і здійснення спроби підвищити її ефективність та

інтегрування в європейський освітній простір на основі вивчення здобутків інших країн [1; 13]. Особливої значущості такий аналіз набуває в умовах змін, які постійно відбуваються в зовнішньому середовищі [7; 12; 14; 15]. У той же час вітчизняна теорія та методика спортивного тренування обґрунтована вже до початку 50-х років, як і система професійної освіти в галузі фізичної культури, яка в основному була створена до середини 30-х років минулого століття, є зразком для відтворення і детального вивчення у всьому світі. Тому аналіз становлення вітчизняної професійної освіти в галузі фізичної культури та спорту є актуальною проблемою, оскільки відкриває перед закладами вищої фізкультурно-спортивної освіти більш широкий доступ до професійної діяльності на основі вітчизняних традицій і цінностей.

Мета дослідження – провести ретроспективний аналіз становлення вітчизняної професійної освіти в галузі фізичної культури та спорту.

Результати дослідження та їх обговорення. Запорукою успішної розробки та теоретичного обґрунтування професійної освіти в галузі фізичної культури та спорту на сучасному етапі розвитку українського суспільства є дослідження передумов та надбання українських закладів вищої освіти. Ми зосередили свою увагу на аналізі становлення вітчизняної професійної освіти у галузі фізичної культури та спорту у колишній Росії (потім СРСР) та її вдосконаленні в Україні за останні 30 років.

Якщо звернутися до джерел становлення вітчизняної фізкультурної освіти, то очевидно, що визначально спрямованість у підготовці кадрів базувалася на практичному досвіді фізкультурної діяльності й досягненню природничих, переважно біологічних, наук. У Росії в кінці XIX століття не було ні державних рішень, ні центральних установ для підготовки осіб, які б розуміли важливість фізкультурної освіти; не було ні оригінальних методів, ні методичних керівників; у всіх типах шкіл фізкультурна освіта залишалася майже без уваги, керівництво надавалося «необізнаним особам» (П. Лесгафт). У цих умовах учений звертається до досвіду педагогічних кадрів у Західній Європі та відповідно до умов і традицій Росії розробляє «керівництво з фізичної освіти дітей шкільного віку» (1888). На «Курсах для підготовки керівниць і вихователів фізичних вправ» П. Лесгафт увів до навчальної програми викладання анатомії, хімії, механіки, фізіології, теорії рухів, історію фізичного виховання, гігієни, математики, фізики практичні заняття іграми та фізичними вправами, психології, педагогіки, малювання, співу. Пізніше було включено всесвітню історію й історію літератури. П. Лесгафт вважав, що керівник фізкультурної освіти «... має бути добре освіченою людиною як кожний, хто має відношення до викладання, добре розуміти свій предмет, а також значення форм і напрямів організму молодої людини, а головне бути сам дисциплінованою й стриманою людиною, витончено володіти всіма своїми діями». Така кваліфікаційна характеристика фахівця у галузі фізичної культури актуальна і по сей день.

Засновником перших курсів з підготовки кваліфікованих учителів рухання в Україні вважається Іван Боберський (1873-1947). Їх організація

сприяла популяризації Сокільського руху в країні й безпосередньо фізичної культури серед населення в містах і селах. І. Боберський розробив спортивну термінологію, організував жіночі спортивно-гімнастичні товариства; його називали «батьком українського тіловиховання» [3:134]. Запропоновані принципи Сокільської системи виховання досі є незмінними в сучасній системі фізичного виховання: всебічне розвитку особистості, патріотичне виховання, оздоровча спрямованість.

Зауважимо, що період кінця XIX – початку XX століття є важливим етапом становлення системи професійної підготовки кадрів в Україні. Л. Сущенко, аналізуючи історію підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту в першій половині XX століття, відмітила низку таких її особливостей: превалювання курсової системи підготовки фахівців для галузі фізичної культури і спорту, в першу чергу, вчителів та інструкторів фізичного виховання та спорту, а також викладачів гімнастики для профільних військових підрозділів; переважання в навчальних планах дисциплін загального освітнього спрямування над спеціальними практичними дисциплінами [11:75].

Використання фізичної культури як засобу фізичного виховання та спорту супроводжувалося узагальненням досвіду й розробкою методичних рекомендацій. Дослідження емпіричних даних дозволили вжити перші спроби обґрунтування спочатку теорії та методики спортивного тренування, а потім і теорії фізичної культури. Так, Б. Котов обумовлює необхідність виділення трьох періодів у річному циклі тренування.

Навчальні плани інститутів фізичної культури 20-х років минулого століття наповнювалися сформованими раніше загальнонауковими дисциплінами шляхом «пересадки» останніх із методичних та педагогічних закладів вищої освіти. Теорії фізичного виховання взагалі й теорії і методики окремих видів спорту як самостійних навчальних дисциплін не існувало. Навчання фахівців з фізичної культури носило яскраво виражений академічний характер на базі знань природничих наук. При провідній ролі теорії спостерігалось значне відставання теоретичних і методичних розробок за курсами спортивно-технічних дисциплін.

Теорія накопичення фактичного матеріалу й досягнення вчених-природознавців дозволили Г. Дюперрону сформулювати теорію фізичної культури, яка в подальшому вдосконалювалася й знайшла своє відображення в працях А. Новікова, Л. Матвєєва, В. Платонова, Ю. Курамшина, Т. Бугаєнко [2] та інших дослідників. Приходить усвідомлення того, що значення наук методико-біологічного циклу в обґрунтуванні теорії і методики фізичної культури переоцінити неможливо, але при підготовці фахівців-педагогів потрібно формувати в студентів і практичні професійні вміння і навички, знання з педагогіки й спортивно-педагогічних дисциплін.

У закладах вищої освіти того часу здійснювалася багатопрофільна підготовка фахівців без диференціації за спеціальностями. Але широке впровадження фізичної культури в побут людей і визнання фізичного виховання в ранзі однієї із основних частин народної освіти привело до глибокого осмислення фізичної освіти як соціального явища. У наступні

роки продовжувався пошук шляхів у виділенні напрямків (профілізації) в підготовці фахівців.

Було встановлено, що специфіка фізкультурної освіти полягає в тому, що вона потребує знань фундаментальних наук про людину в поєднанні з ґрунтовною та різносторонньою фізкультурною педагогічно-прикладною підготовленістю студентів. Такий підхід реалізувався в навчальних планах 1950-90-х років. При цьому в структурі освітньої програми залишався тільки розділ «Спеціальні дисципліни і дисципліни спеціалізації» без конкретизації дисциплін та їх трудоемкості, що негативно відбувалося на обсязі практичної підготовки студентів. При реалізації компетентнісного підходу відомо, що практики й спортивно-педагогічні дисципліни є такими розділами освіти, де формується цілісне уявлення про фах, встановлюються міжпредметні зв'язки.

У 90-х роках ХХ століття, коли Україна стала незалежною та суверенною державою, інструктори фізичної культури та педагогічні інструктори, які опікувалися питанням підготовки кадрів для цієї галузі, набули більших можливостей і автономії у виборі дисциплін і траєкторій подальшого вдосконалення системи фахової підготовки. Щодо професійної освіти в галузі фізичної культури та спорту, то ця проблема широко обговорюється на наукових форумах, сторінках друкованих видань. Так, за останні п'ять років проблема професійної освіти в галузі фізичної культури та спорту досліджується вітчизняними вченими в таких аспектах: теоретичні і методологічні засади професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичного виховання в закладах вищої освіти (О. Ажиппо, В. Папуша, Л. Сущенко, О. Тимошенко, А. Черноштан, М. Ярошик); підготовка майбутніх учителів фізичної культури до розв'язання педагогічних ситуацій (Р. Карпюк), застосування тренінгів (І. Панасюк), фізкультурно-оздоровчої (Н. Денисенко, А. Заїкін, Л. Іванова) та позакласної виховної роботи (Л. Ареф'єва, О. Стасенко) з учнями; профільного навчання в старшій школі (О. Котова); формування педагогічної майстерності (В. Папуча), культури професійної самореалізації (В. Манін); аксіологічні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання (Л. Демінська); акмеологічні засади професійної і педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (Л. Рибалко); акмеологічні засади неперервної підготовки фахівців фізичного виховання (Т. Дерека); формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя (Ю. Бойчук); система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у закладах вищої освіти (Н. Степанченко); формування професійно-мовленнєвої культури майбутнього фахівця фізичного виховання (Г. Кондрацька); професійної підготовки тренера-викладача (Н. Волянюк, А. Сват'єв); особливості теорії і практики формування продуктивного педагогічного мислення майбутніх учителів фізичної культури (С. Гуменюк); формування готовності майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту до впровадження рекреаційно-

оздоровчої діяльності в освітній процес (М. Данилевич); професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації (Ю. Лянной) та інші.

Досвід реалізації компетентнісно-орієнтованого підходу за останні роки, неодноразова актуалізація навчально-методичного забезпечення у зв'язку зі змінами законодавства у галузі освіти [4; 5; 8] дозволили сьогодні сформулювати єдину багаторівневу систему підготовки фахівців у галузі знань «Освіта» та рівнях бакалаврату і магістратури (спеціальність 014 «Середня освіта», предметна спеціалізація «Фізична культура») та спеціальність 017 «Фізична культура і спорт» на рівнях бакалаврату і магістратури. Збереження єдності освітнього середовища професійної освіти у галузі фізичної культури та спорту можливе на основі формування загальнопрофесійних компетенцій, єдиних для рівня освіти. В основу характеристики готовності на бакалаврському рівні покладено практико-орієнтованість, наявність власного емпіричного досвіду фізкультурно-спортивної діяльності, розуміння процесів, що відбуваються у людини в умовах фізкультурно-спортивної діяльності, усвідомлення цінностей фізичної культури як основного складника здорового способу життя. На рівні магістратури визначення переліку єдиних загальнопрофесійних компетенцій обумовлюється зміною типів професійних завдань, орієнтованих на загальні трудові функції. В основу характеристики готовності на рівні магістратури покладено такі здатності: до аналітичної діяльності на основі інтеграції різних галузей знань, науково-дослідної діяльності, приймати обґрунтовані рішення з питань управління фізкультурно-спортивною діяльністю у відповідності зі спрямованістю освітньої програми [10]. Визначення специфічності освітніх траєкторій у межах кожного напрямку підготовки, їх взаємозв'язок з потребами ринку праці, які сьогодні формуються у професійних стандартах, повинні знайти відбиття в типових освітніх програмах і професійних програмах конкретних освітніх організацій [6; 9].

Висновки. Результати здійсненого ретроспективного аналізу становлення вітчизняної системи професійної фізкультурної освіти показують, що нова політична, економічна та соціальна ситуація в Україні надає перспективи її вдосконалення з урахуванням кращих вітчизняних і зарубіжних досягнень. Базова основа підготовки визначається методологією культурної освіти та емпіричним досвідом реалізації програм і характеризує спільність професійної освіти у галузі фізичної культури та спорту. Специфічність напрямів і варіативність програм визначаються характеристикою професійної діяльності випускників на основі погодження з вимогами національної рамки кваліфікацій.

Література

1. Ажажа М., Гонда В., Несторенко Т. Человеческий капитал: теоретические основы и механизмы развития. *Problems of spatial development of socio-economic systems: economics, education, medicine*. Monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2015. С.63–69. URL : <https://cutt.ly/YFdf3RC> (дата звернення: 26.02.2023).

2. Бугаєнко Т. Модель формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2018, № 15. С. 34–41.
3. Вацеба О. М. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. Івано-Франківськ : Лілея Н.В., 1999. 292 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 26.02.2023).
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій» від 01.04.2022 р. № 2179-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2179-20#Text> (дата звернення: 26.02.2023).
6. Комплекс нормативних документів для розроблення складових систем стандартів вищої освіти / за заг. ред. В. Д. Шинкарука. Київ : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2007. 79 с.
7. Несторенко Т. П. «Економіка суперзірок»: можливості та загрози для сфери освіти. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 7, № 2, С. 8–15. URL : <http://ujae.org.ua/ekonomika-superzirok-mozhlyvosti-ta-zagrozy-dlya-sfery-osvity> (дата звернення: 25.02.2023).
8. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова КМ України від 20 квітня 2015 р. № 266.
9. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів : вид-во Львівської політехніки, 2014. 168 с.
10. Сергієнко Л. П. Технології наукових досліджень у фізичній культурі : навч.-метод. посібник у 2 кн. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 406 с.
11. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія. Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 2003. 442 с.
12. Abyzova L., Babenko O., Nestorenko T., Reshetova I., Semeniuk M., Shevchenko O. Educational management in Ukraine: the place of displaced universities. *Sustainable Development Goals: The 2030 Agenda & Does environmental diplomacy reflect new challenges regarding climate change?* Workshop 8.11.2017. University of Economics in Bratislava, Bratislava. URL : <https://cutt.ly/SYcVUXq> (дата звернення: 23.02.2023).
13. Ostenda A., Nestorenko T., Ostenda J. Practical education on a higher level in Poland: example of Katowice School of Technology. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Вип. 1. Бердянськ : БДПУ, 2018. С. 186-190. DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-1
14. Polishchuk O., Kulnich T., Martynovych N., Popova Yu. Digitalization and sustainable development: the new covid-19 challenge requires non-standard solutions. *Problemy Ekonomicheskogo Rozwoju*. 2022. 17 (2). p. 69–79. DOI: 10.35784/pe.2022.2.08
15. Shchetynina O., Horbatiuk L., Aliksieieva H., Kravchenko N. Project management systems as means of development students time management skills. *CEUR Workshop Proceedings*, 2019, 2387, pp. 370–384.

References

1. Azhazha, M., Gonda, V., Nestorenko, T. (2015). *Chelovecheskyi kapital: teoreticheskie osnovy i mekhanizmy razvitiia* [Human Capital: Theoretical Foundations and Development Mechanisms]. *Problemy prostorovoho rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system: ekonomika, osvita, medytsyna – Problems of spatial*

development of socio-economic systems: economics, education, medicine. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 63–69. URL : <https://cutt.ly/YFdf3RC> [in Russian].

2. Buhaienko, T. (2015). *Model formuvannia indyvidualnogo stylu profesiinoi diialnosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury u protsesi pedahohichnoi praktyky* [Model of formation of individual style of professional activity of future teachers of physical culture in the process of pedagogical practice]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika – Scientific Bulletin of the Institute of Vocational and Technical Education of the National Academy of Sciences of Ukraine. Professional pedagogy*, 15, 34–41 [in Ukrainian].

3. Vatsaba, O. M. (1999). *Narysy z istorii zakhidnoukrajinskoho sportyvnoho rukhu* [Essays on the history of the Western Ukrainian sports movement]. Ivano-Frankivsk : Lileia N. V. [in Ukrainian].

4. Verhovna Rada Ukrainy (01.07.2014). *Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» № 1556-VII* [Law of Ukraine «On Higher Education» № 1556-VII]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

5. Verhovna Rada Ukrainy (01.04.2022). *Zakon Ukrainy «Pro systemu profesiinykh kvalifikatsii» № 2179-IX* [Law of Ukraine «On the System of Professional Qualifications» № 2179-IX]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2179-20#Text> [in Ukrainian].

6. Shynkaruk, V. D. (ed.) (2007). *Kompleks normatyvnykh dokumentiv dlia rozroblennia skladovykh system standartiv vyshchoi osvity* [A complex of regulatory documents for the development of component systems of higher education standards]. Kyiv : Instytut innovatsiinykh tekhnologii i zmistu osvity [in Ukrainian].

7. Nestorenko, T. P. (2020). «*Ekonomika superzirok*»: *mozhyvosti i zahrozy dlia sfery osvity* [«The superstar economy»: opportunities and threats for education]. *Ukrayins'kyi zhurnal prykladnoyi ekonomiky – Ukrainian Journal of Applied Economics*, Vol. 7, 2, 8–15. URL : <http://ujae.org.ua/ekonomika-superzirok-mozhyvosti-ta-zagrozy-dlya-sfery-osvity/> [in Ukrainian].

8. Kabinet Ministriv Ukrainy (20.04.2015). *Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity* – On approval of the list of fields of knowledge and specialties for which higher education candidates are trained : Postanova 266 [in Ukrainian].

9. Rashkevych, Yu. M. (2014). *Bolonskyi protses ta nova paradyhma vyshchoi osvity* [The Bologna process and the new paradigm of higher education] : monograph. Lviv : vyd-vo Lvivskoi politekhniki [in Ukrainian].

10. Serhienko, L. P. (2015). *Tekhnologii naukovykh doslidzhen u fizychnii kulturi* [Technologies of scientific research in physical culture]. Navch.-metod. posibnyk u 2 kn. Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].

11. Sushchenko, L. P. (2003). *Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia ta sportu (teoretyko-metodolohichnyi aspekt) : monohrafiia* [Professional training of future specialists in physical education and sports (theoretical and methodological aspect): monograph]. Zaporizhzhia : Zaporizkyi derzh. un-t [in Ukrainian].

12. Abyzova, L., Babenko, O., Nestorenko, T., Reshetova, I., Semeniuk, M., Shevchenko, O. (2017). *Educational management in Ukraine: the place of displaced universities*. Sustainable Development Goals: The 2030 Agenda & Does environmental diplomacy reflect new challenges regarding climate change? Workshop 8.11.2017. University of Economics in Bratislava, Bratislava. URL : <https://cutt.ly/SYcVUXq>. [in English].

13. Ostenda, A., Nestorenko, T., Ostenda, J. (2018). *Practical education on a higher level in Poland: example of Katowice School of Technology*. Naukovi zapysky Berdyanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universitetu. Seriya : Pedahohichni nauky : zb. nauk. pr. – Scientific notes of Berdyansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. Vyp. 1. Berdyansk : BSPU, 186–190. DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-1 [in English].

14. Polishchuk, O., Kulinich, T., Martynovych, N., Popova, Yu. (2022). *Digitalization and sustainable development: the new covid-19 challenge requires non-standard solutions*. Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development. 17 (2), 69–79. DOI: 10.35784/pe.2022.2.08 [in English].

15. Shchetynyna, O., Horbatiuk, L., Aliexsieieva, H., Kravchenko, N. (2019). *Project management systems as means of development students time management skills*. CEUR Workshop Proceedings. 2387, 370–384 [in English].

АНОТАЦІЯ

В Україні продовжується процес інтегрування в освітній процес закладів вищої освіти здобутків європейських країн у галузі фізичної культури і спорту. Особлива увага акцентується на підготовці фахівців для цієї галузі. Побудова сучасної системи професійної фізкультурної освіти ґрунтується не лише на провідних досягненнях інших країн, але й на кращих вітчизняних здобутках у галузі фізичної культури і спорту. Для забезпечення високого рівня готовності випускників фізкультурних закладів освіти важливим є врахування поточних потреб ринку праці. Саме цим диктується перелік компетентностей, яким повинен володіти випускник для того, щоб бути конкурентоспроможним. Наповненість і варіативність освітніх програм професійної підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту повинна враховувати відповідні вимоги сучасного ринку праці, а також узгоджуватися з вимогами національної рамки кваліфікацій. Для побудови ефективного системи вищої освіти у галузі фізичної культури і спорту важливим є знання і розуміння процесу становлення вітчизняної системи професійної освіти та врахування допущених у попередні роки прорахувань. Такий аналіз дозволяє будувати нову потужну освітню платформу підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту і уникати можливих помилок, зберігаючи і помножуючи вітчизняні традиції і цінності у цій сфері.

У статті представлено результати ретроспективного аналізу становлення вітчизняної професійної освіти у галузі фізичної культури та спорту, практичного досвіду та точки зору авторів відносно шляхів збереження професіоналізації в освіті. Основу підготовки складає вибраний вид спорту, змінюється характер навчальної діяльності студентів. Збереження єдності освітнього середовища професійної освіти у галузі фізичної культури та спорту в Україні можливо на основі визначення переліку єдиних загально професійних компетенцій на бакалаврському (готовність до практично-орієнтованої діяльності) та на магістерському (готовність до аналітичної діяльності на основі інтеграції фізичних галузей знань) рівнях освіти.

Ключові слова: *підготовка фахівців, компетентнісно-орієнтований підхід, вітчизняні традиції у професійній освіті, профілізація, специфічність напрямів підготовки.*